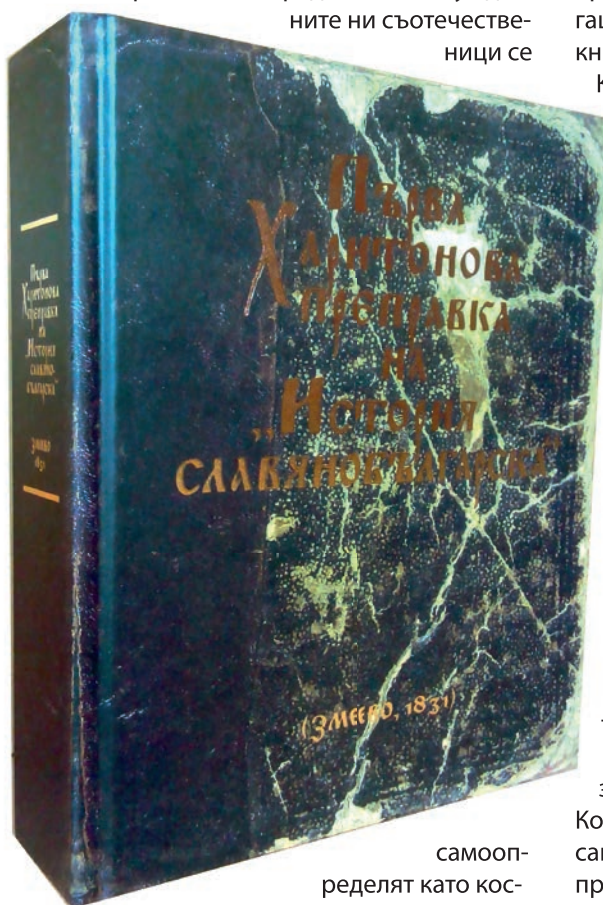

Паисиада – предай нататък!

Скъпи читатели на списание „Българи“;

През 2012 година българската нация, българската академична наука и българската култура честваха четвъртхлядолетния юбилей на „История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски. Тогава в България се проведеха престижни академични форуми. Издадоха се и немалко книги, посветени на Отец Паисий и Българското възраждане. Юбилеят премина достолепно, защото бе подкрепен и от международната организация ЮНЕСКО, и от българската президентска институция. Но както често се случва в България, след юбилейния шум дойде и Голямото мълчание за Паисий и неговата книжица – това е онова дълбоко и непоносимо мълчание, което вероятно ще се наруши едва при следващия Паисиев юбилей. Ръководен от тази представа, екип от преподаватели в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с научен ръководител доц. д-р Мила Кръстева разработи проекта „От идеята за историята към националното, космополитното и глобалното: преписите и преправките на „История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски и културноидентификационните модели на XVIII – XXI век“. Целта ни е да взривим Голямото следюбилейно мълчание за Паисий и Историята му и отново ярко, внушително и силно да пишем и говорим за тях! Академичната програма на проекта проблематизира времето, в което живеем, и го определя като време на духовна безпътница, като онова трайно зло, което пропъжда младите българи от земята на Отецеството им и ги принуждава да емигрират и да се интегрират в Америка, Западна Европа и къде ли още не?! Тези наши

деца, припознават чуждите Родини като свои, защото там получават шанса да бъдат себе си, да покажат какво знаят и колко могат. И ако причините за отказа им да се завърнат у дома са обясними, то необясними остават причините, поради които отчуждените ни съотечественици се

самоопределят като космополити. И се срамуват да бъдат българи! На тях, отчуждените българи, ние припомняме духовния завет на Паисий и възрожденските преписвачи на историята му, който благовести, че **НЕ Е НЕДОСТОЙНО ДА СИ БЪЛГАРИН, НО Е НЕДОПУСТИМО ДА СИ ЮРОДИВ БЪЛГАРИН!** Проектът ни се захранва и от идеологията, която настоява, че в нашето Днес, когато Интернет, Таблетът, Смартфонът са обсебили живота ни и ни правят зависими, всички ние (повече от всякога) изпитваме духовната нужда да се докоснем до извечните ценности на националната ни култура. Затова ние ви връщаме назад, към преминалото през

българския XVIII и XIX век, когато преписвачите на Паисиевата история изричаха формулата **НА ПОЛЗУ РОДУ** като клетва за вяност пред Род и Отечество.

Когато създавахме академичната програма на проекта, основополагаща бе и идеята, че ръкописната книжнина, която изследваме, Е ИЗКУСТВО, а ние, нейните изследователи, сме не само учени, но сме и творци. Затова създадохме и отгледахме нашия проект като духовен продукт! Създадохме го с вярата, че той ще ви промени отвътре, ще ви направи по-щедри и по-добри. Вярваме, че ще го постигнете, защото това вече се случува с нас. Убедени сме, че когато се докоснете до нашата истина за Паисий Хилендарски и възрожденските преписвачи на неговата История, чиято кръв бе текла гореща за българското, вие и сами ще подирите вашата истина за преминалото им „живелище“. Ако поискате да постигнете това, посетете електронния сайт на проекта <http://.paissiada.com>, който сътворихме с вещото познание на компютърните ни специалисти за магическата мощ на Интернет.

Когато изграждахме концепцията на сайта, се ръководехме от тезата, че през XVIII-ти и XIX-ти век, „История славянобългарска“ и нейните ръкописни преписи и преправки повече се слушат и по-малко се четат. Това ще рече, че през цялото Възраждане Паисиевата книга е била възприемана по метода „от уста на ухо“, т.е. безкнижните възрожденци, които не са могли да четат, са слушали съдържанието ѝ, четено им на глас от техните любомъдри образовани съвременници. Затова Ухото и Гласът в сайта ни са персонажи с основополагащо значение. Те са толкова важни, колкото важно е и писменото слово. Важни в сайта са и всеки Шум, и всеки Звук; важни са и символите, които се появяват при кликане. Всички те са заредени с дълбинни

културноестетически послания – това е нашият духовен подарък за вас, потребителите на сайта! Твърдим уверено, че сайтът ни е уникален: защото е стоплен от цветовете, с които Българското възраждане изработва ръкописните си книги; защото е изписан със старите калиграфски шрифтове, с които предците ни са редили ред подир ред, изповядвайки безпаметната си обич по българското. Изработихме и лого на сайта, като заехме образа на Паисий Хилендарски от автентична икона. Поставихме му ореол, защото йеромонах Паисий е преподобен.

За сайта <http://paissiada.com/>

Скъпи читатели на списание „Българи“,

Уверяваме Ви, че в сайта ни няма нищо неистинско. Няма и нищо случайно. Той е сътворен с красотата на литературното слово, с безбрежната мощ на глобалното мислене, с чудотворната магия на приказно-митологичните светове, за които сюжетира Големият разказ „ЦАРСТВОТО ПАИСИАДА И ХОРАТА-РАЗКАЗИ“. В началото на сайта поставихме Врата (<http://paissiada.com/>) Вратата е автентична, издялана от незнаен възрожденски майстор, преди повече от две столетия. Забулихме вратата с Мрак. Защото помним, че Българското възраждане е ВРЕМЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НОЩ: когато тиранинът беснее над бащиното огнище; когато майките плачат, защото са орисани с грозната орис да надживяват чедата си; когато бащите проклинат едничкото си чедо; когато турци, еничари, даалии, кърджалии и всякакви други чешити грабят и насилват хубави българки; когато Апостоли висят по бесилките; когато бесовското разпъва душите и обругават телата на онези, които са заченати и родени в Игото, и пак в Игото ще умрат. Но ние знаем и още, че освен за Сенките, за Страхата, за Поплаците, за Меланхолията, за Комплексите Българското възраждане пастри памет и за Светлината. Тя е призрачна. И често мъждее. Но когато я има, е щедра! Като вярата на Апостолите, че ще надвият Империята. Тя е призрачна. И често мъждее. Но когато я има, е топла! Като трепетната обич по Либето. Затова над вратата светлеят два светилника.

Когато с необятните възможности на интернет разказвахме Вратата, избрахме да я оставим затворена. И да я заключим. Защото анализът на глобалното време ни показва, че тук-и-сега Свободата е най-безценният човешки дар. Почитайки този дар, създателите на проекта и сайта ви предоставят Свободата да изберете дали да останете зад заключената врата, в Мрака на незнанието, или да я отключите. Ако я отворите, ще почувствате, че вратата е стара, ще чуете нейния стон, ще осъзнаете, че е натежала от спомени. А зад вратата е хилендарската килия на Паисий, където през 1762 г. се завързва сюжетният възел на Големия разказ „Царството Паисиада и хората-разкази“. Анализът на глобалното време доказва и още, че във времето, в което живеем, владееенето на няколко езика вече не е пожелателно, а е задължително. Затова ви даряваме и другата свобода, когато отворите вратата, сами да изберете езика, на който ще разпознаете споделеното от нас. Като уникална определяме и електронната си книга, качена на нашия сайт. Разгърнете я и чуйте шепота на овехтелите й листа! Вслушайте се в черковнославянското пеене, защото то ще ви вдъхнови да я прочетете от кора до кора. Съдържанието на електронния си шедьовър положихме върху оригинални страници от ръкописни преписи на „История славянобългарска“, които са оставени празни от възрожденските им преписвачи. Защото автентичните възрожденски страници помнят онова, което ние, съвременните българи, вече сме забравили откоде. Защото автентичните възрожденски страници пъстрят патината на свещеното ни Възраждане и таят спомени от дотогава на изтлели вече в Нищото ръце на преписвачи, които някога са били топли... И са рисували буква подир буква, подир буква... И са нанизвали ред подир ред, подир ред... С онази, ПО ВЪЗРОЖДЕНСКИ ОБЕМНАТА И ДРЪЗКА ЛЮБОВ ПО РОД И ОТЕЧЕСТВО, която ние днес вече не познаваме. Защото автентичните възрожденски страници са попили от обемното на Духа на възрожденските преписвачи на свещената „История славянобългарска“, те са чували гласовете им, те са разпознавали

стъпките им, те са запомнили какъв е бил цветът на кръвта им, те са... Защото автентичните възрожденски страници таят много от онова, което ние никога не ще узнаем за живелите в лютото време на Игото монаси, свещеници, даскали, ученици, занаятчии, български и чужди книжовници от XVIII-ти и XIX-ти век – преписвачите на Паисиевата книга, – които в електронната ни книга са разпознати като хората-разкази. Електронната ни книга е преведена на три езика. Озвучена е с цитатно слово от Паисиевата история и от приписка от Първи Софрониев препис на „История славянобългарска“ (Котел, 1765). Гласовете, които четат цитатното слово, са на носители на три различни езика: чете българин; чете руснак; чете англичанин – и всеки от четците бе запленил от нашата кауза и я подкрепи с делото си! За да приобщи българските и чуждите граждани, студенти и ученици към академичната ни програма, екипът разработи пътуващата лектория „ПАИСИАДА – ПРЕДАЙ НАТАТЪК!“ (<http://paissiada.com/bg/p-tuvasa-lectoria>). Сайтът ни съдържа подробен Дневник на пътуващата лектория. Разполагаме с цялостно заснета лекция, с богат снимков материал, с обемна интернет документация. Заразени от делото ни, учениците от хуманитарната гимназия в Пазарджик направиха ръкописен препис на Паисиевата история, който се съхранява в престижното българско училище. Интерактивната карта в сайта отразява местата, които сме посетили при изпълнението на академичната програма на пътуващата лектория. Кликнете върху червените балончета и ще откриете, че сме изнесли лекции на различни теми: в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“; в Пловдивската духовна семинария „Св. св. Кирил и Методий“; в ПГО „Ана Май“ и СОУ „Паисий Хилендарски“ в Пловдив; в езиковата гимназия „Бертолт Брехт“ в Пазарджик; в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ в София; в Мелитополския държавен педагогически университет „Богдан Хмелитски“, Украйна; в Института по филология и социални комуникации към Бердянския държавен педагогически университет в Бердянск, Украйна; в Центъра по български

език, литература и история към Киевския национален университет „Тарас Шевченко“ в Киев, Украйна; в Санкт-Петербургския държавен университет, Русия; в университета „Томаш Масарик“ в Бърно, Чехия. За екипа ни бе твърде важно да представим академичната програма на проекта сред неспециалисти. За да запознаем широката аудитория с детайли от живота на Паисий и преписвачите на неговата история, а също и с техниката на създаването на оригиналните възрожденски ръкописни преписи и преправки на „История славянобългарска“, публикувахме 8 лекции от програмата на публичната лектория „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ, „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБЪЛГАРСКА“, НЕЙНИТЕ ПРЕПИСИ, ПРЕПРАВКИ И ПРИПИСКИ – ПРЕДАЙ НАТАТЪК“ (<http://paissiada.com/bg/publicna-lektoria>). Лекциите бяха отпечатвани във всеки пореден брой на вестник „Пловдивски университет“, в продължение на една година. Вестник „Пловдивски университет“ има и електронна версия, което ни помага да привлечем многобройни читатели и да им припомним духовния подвиг на Паисий и неговите последователи.

Екипът ни поиска и получи от г-н Марин Маринов – гласът на BTV – писмено потвърждение за правото на нашия сайт да ползва изработената аудиокнига „История славянобългарска“, чийто източник е <http://istoriata.bg>. Решението да споделим аудиокнигата с потребителите на нашия сайт не бе самоцелно. То се мотивира с фактите:

- Паисий сам адресира историческото си съчинение „Към ония, които желаят да прочета и чуят написаното в тая история“.
  - Съвременните млади хора четат твърде малко, те са изгубили тръпката да докосват същинските книги, та затова им помагаме да узнаят от край до край написаното по страниците на „История славянобългарска“, което в аудиокнигата се чете на глас от г-н Марин Маринов.
- Разработихме и два типа анкети: върху книжен носител; online анкета. Анкетирани върху книжен носител са 162. От тях: 93 са ученици от 3 пловдивски училища; 69 са студенти от ПУ, изучаващи три специалности. Online анкетата ни е отворена за всеки, който пожелае да я попълни. Анкетите са анонимни, попълват се на доброволен принцип. Резултатите, които все още се анализират, ще ни помогнат да преценим какво е отношението на съвременните българи към Паисий и неговото време. Наблюденията и изводите, до които ще достигнем, ще бъдат публикувани във вестник „Пловдивски университет“. Съкровено молим читателите на списание „Българи“ да попълнят online анкетата, която ще открият на адрес: <http://paissiada.com/bg/anketi>. Съпричастни на нашето дело са и българските медии (<http://paissiada.com/bg/media>). Те ни поздравят от години и от години следят дейността ни, която е насочена към предаването нататък на създаденото от Отец Паисий и възрожденските му ценители. Постигнатото от проекта бе отразено от няколко телевизии,

радиа, списания. Част от медийните ни участия са качени в сайта на проекта, а другите се съхраняват в архива му.

Екипът ни добре осъзнава, че това, което създадохме, е светло дело! Дело, което ще остане и след нас! Това наше академично и духовно дело нямаше да се сбъдне така обемно без помощта на академичното ръководство на Пловдивския университет и поделение „Научна и приложна дейност“ към ПУ, без всеотдайната помощ на директори, учители, ученици и студенти от български училища и университети, а също и от университети и библиотеки в чужбина, където представяме постигнатото. Работата ни се подкрепя и от неакадемични институции, които са нашите предани духовни съмишленици. Не бихме се справили без щедрата финансова подкрепа на фирма „Лидер 96“ ООД – Пловдив с управител г-н Петър Куршумов. Духовният ни дар за всеки, който ни е подал професионална или приятелска ръка, е УНИКАЛНА ГРАМОТА, която е подпечатана с автентичния печат на Паисий проигумен Хилендарски и е подписана с личния му автограф, първооткрити върху разписка от 21 май 1761 г., съставена в Сремски Карловци (тогава гръдът е в пределите на Унгария, днес се намира в територията на Сърбия). Грамотите, които трябва да подготвим, са твърде много. Всяка от тях се съставя бавно, защото не я изработваме по лесния метод сору – paste, а я мислим с обич, така, че да стопли онзи, на когото ще я дарим. Ако все още не сте открили вашата грамота, въпреки че сте ни подкрепили, вярвайте, че тя ще ви намери скоро (<http://paissiada.com/bg/our-acknowledgements>).

Ние не спираме до тук. Ние продължаваме. Ако имате идеи как заедно можем да предадем нататък делото на Отец Паисий и неговите възрожденски последователи, бихте могли да я споделите с нас на e-mail: info@paissiada.com или info@paissiada.com“ [paissiada.com](mailto:info@paissiada.com)“ [paissiada.com](mailto:info@paissiada.com) **ПРЕДАЙ НАТАТЪК!**

доц. д-р Мила Кръстева
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

